

PROPOSTES D'ANIMACIÓ A LA LECTURA DE LA COL·LECCIÓ

Elaborades per

Anna Ballester

COL·LECCIÓ «MALETA MÀGICA»

D E S C R I P C I Ó

Textos i il·lustracions: En aquesta col·lecció han participat quinze autors i il·lustradors de prestigi reconegut, entre els quals destaquen set guanyadors del Premi Nacional de Literatura Infantil i Juvenil que atorga el Ministeri de Cultura.

Edicions Bromera / Alzira, 2005

Format: 17 × 19 cm, 24 pàgs. cada exemplar

Enquadernació en rústica. Impressió a tot color

Edat: material destinat als primers lectors (5-7 anys). Tots i cadascun dels quinze llibrets de la col·lecció «Maleta Màgica» expliquen històries amb components reals i fantàstics de gran atractiu, en un llenguatge molt accessible i amb estructures sintàctiques senzilles perquè els xiquets s'hi puguin acostar d'una manera autònoma. A més, els textos d'aquesta col·lecció suposen un pas endavant per a aquells lectors que s'han iniciat ja en la lectura amb llibres com els de la col·lecció «Lletra Màgica», ja que tenen un doble nivell de lectura, textual i gràfic. Els dibuixos, a tot color, ocupen dues pàgines i incorporen un text breu de caràcter narratiu en lletra d'impresca. I, per altra banda, tenen un element «màgic» entre les seues pàgines: en cada títol hi ha un mateix personatge o objecte amagat en totes les il·lustracions, de manera que cada llibre es presenta als xiquets i les xiquetes com un joc per a trobar-lo.

Després de «Lletra Màgica», Edicions Bromera proposa un nou recurs per a seguir fomentant el gust per la lectura i proposar activitats i jocs creatius al voltant dels llibres. Es tracta de «Maleta Màgica».

Aquesta maleta ens convida a seguir viatjant pel món de la literatura infantil i a desenvolupar la imaginació de xiquets i xiquetes, de la mà de quinze autors i quinze il·lustradors rellevants de la literatura infantil i juvenil de tot el territori espanyol.

Amb aquestes propostes didàctiques es pretén animar a llegir els llibres de «Maleta màgica», però també es procura desenvolupar la imaginació i el gust per la literatura en general.

Per animar a la lectura de cada llibre, donarem molta importància a la manera de presentar-los i a la producció d'hipòtesis fantàstiques per part dels xiquets i xiquetes, prèvies a la lectura.

Utilitzarem com a recursos l'arribada de cartes o missatges que enviarà algun dels protagonistes de la història i on es proposarà fer un joc, aprendre una cançó o trobar la solució d'una endevinalla, com a condició per a la lectura col·lectiva del llibre.

Les cartes o missatges es presentaran normalment, dins d'una caixa o paquet sorpresa embolicats en paper de regal. Aniran acompanyats d'algun element o objecte significatiu de la història.

La caixa o paquet sorpresa no s'ha d'obrir immediatament. Es tracta de deixar un temps per a l'exploració sensorial i la producció d'hipòtesis fantàstiques sobre què és el que podria haver-hi dins. I, després d'obrir la caixa, continuarem elucubrant sobre la procedència, la causa de la seua arribada o la història de la qual deu formar part l'objecte que acabem de descobrir.

És molt important l'actitud emocionada del mestre o la mestra, que haurà de fer creïble la seua implicació en el joc i

haurà de ser capaç de crear un clima propici a la participació espontània i a l'expressió lliure d'idees, sentiments i desitjos dels xiquets i xiquetes.

L'activitat d'elaborar hipòtesis fantàstiques només reeixirà si tots tenen clar que no hi ha censura, que qualsevol idea serà acceptada i respectada.

Tot i que considerem les activitats prèvies a la lectura les autèntiques propostes per a animar a llegir, també hi ha suggeriments per a fer activitats després de la lectura, ja que considerem que les activitats posteriors són una mena de recreació de la lectura i d'ajuda a la comprensió del text.

Per a dur a terme aquestes activitats posteriors és convenient implicar les famílies. Això generarà converses a casa al voltant de les lectures que es fan a la classe i donarà la possibilitat als majors d'aportar els seus coneixements sobre els temes dels quals es parle i sobre la literatura de tradició oral: rondalles, cançons, contes, endevinalles, etc.

Fomentar el plaer de la lectura és una tasca de tots. Han d'implicar-s'hi tots els membres de la comunitat educativa. Les activitats d'animació a la lectura que es fan a l'escola poden i han de ser complementades a l'àmbit familiar: anant a la biblioteca municipal, utilitzant el servei de préstec, acudint a les sessions de contes, visitant llibreries i fires del llibre, regalant llibres, compartint lectures abans d'anar a dormir, etc.

Animar a llegir és també animar a escriure. La lectura i l'escriptura segueixen una trajectòria circular. El fet d'iniciar-se en l'escriptura a partir d'activitats lúdiques, divertides i creatives, generades per les lectures, és una manera d'associar plaer i escriptura, una manera de despertar el gust pel joc de les paraules i per l'expressió escrita acurada.

Sara fa preguntes, de Pasqual Alapont

Un bon dia arribaran a la classe dos sobres grans de color numerats.

Sobre núm. 1: en obrir-lo, hi trobarem un missatge de Sara i un casset o CD on hi haurà gravada la cançó a què es farà referència.

El missatge de Sara per als xiquets i xiquetes de la classe dirà:

Per si esteu en la meua situació,
us envie aquesta cançó:
Non, non, xitxet...
ha caigut un baquet,
s'ha trencat la cameta
i ara va coixet.
Non, non, xitxet...
Si la canteu, siga de dia o de nit,
el bebé es quedarà prompte adormit.
Ai! En tot el dia no pare
de jugar a fer de mare.
Besets de caramel,

Sara

PD: El Sobre núm. 2 estarà tancat fins que tots haureu cantat.

Sobre núm. 2: contindrà el llibre.

Després d'haver llegit la carta i observat la portada i el títol del llibre, ens plantejarem en quina situació es deu trobar Sara, per què ens envia una cançó de bressol, deu ser per a jugar amb ninos? Quines preguntes deuen ser les que farà Sara? (És important donar

un temps suficient per a fer una pluja d'idees i que tots puguem expressar alguna pregunta de les que Sara podria fer, encara que no tinga res a veure amb la història. Potser siga una pregunta important en l'àmbit personal).

Amb aquesta dinàmica participativa despertarem l'interés o la curiositat per conèixer Sara i les seues preguntes. Per tant, passarem a llegir el llibre.

Després de la lectura:

MEMÒRIA COL·LECTIVA I ESCRITURA. Entre tots intentarem recordar totes les preguntes que fa Sara i les escriurem en una cartolina gran que enganxarem al suro de la classe:

1. Per on ha eixit?
2. Deu haver menjat macarrons? Espaguetis? Un meló?
3. Com li diuen?
4. Els bebés que naixen s'assemblen al pare?
5. On dormirà?
6. Que no menja fideus?
7. No et fa mal?
8. I ara, a mi em voldreu la meitat?
9. No tens por que es trenque?

CANÇONS DE BRESSOL. A més de la cançó que Sara ens proposava en la carta, en podem aprendre d'altres com: «La meua xiqueta és l'ama», «Mareta, mareta», «Non, non, vine son», etc. Per a aquesta activitat implicarem pares, mares, iaies i iaies perquè ens canten aquelles cançons de bressol que els cantaven a ells.

DRAMATITZACIÓ. Podem organitzar diferents grups perquè representen escenes quotidianes de la família de Sara. Cada membre del grup triarà el personatge que voldria ser: pare, mare, bebé, Sara, una cosina, la tia, etc.

La gent del meu poble, de Bernardo Atxaga

Motivarem la lectura d'aquesta història a partir de l'estimulació de l'olfacte. Farem que tots tanquen els ulls i oloren el perfum d'uns palets d'encens o sàndal que encendrem. Aquesta manera de perfumar l'ambient és un costum de l'Índia, país d'origen d'un dels protagonistes del conte. Quan presentem el llibre, els xiquets hauran d'observar els personatges que apareixen en la coberta, què fan, quina expressió de cara tenen, on estan, quina relació hi deu haver entre ells, quina època de l'any deu ser, etc.

Després de la posada en comú es pot descobrir en la coberta posterior un sobre adherit amb una nota que dirà:

Pere portava un turbant al cap,
i això ens tenia molt intrigats.
Quan el motiu li vam preguntar
una bonica història ens va contar
i ens va fer comprendre
que a ser bons amics hem d'aprendre.
«És molt millor fer un amic
que mirar-se sempre el

(Endevineu quina paraula falta.

Si no ho sabeu, aquesta endevinalla no endevinareu:

Enmig de la panxa estic.)

Després de comentar la carta llegirem el llibre.

Després de la lectura:

QUAN LA MAR ESTÀ BRAVA. De vegades hi ha temporal i la mar és molt perillosa, per això hi ha refranys com aquest, que diu: «Si a Déu vols pregar, ficat en la mar».

Podem preguntar a persones que hagen passat alguna tempesta forta a la mar: mariners, pescadors o turistes.

AMICS D'ALTRES PAÏSOS. A l'amic de Pere li deien Raixid, i era d'un poblet de l'Índia.

Podem fer un llistat de noms propis de xiquets i xiquetes, o persones adultes, i els països on han nascut. També podem localitzar en un mapa del món els països mencionats i posar damunt de cadascun una banderola amb el nom de les persones nascudes allí.

CARES DE PERFIL. L'observació de les il·lustracions d'aquest llibre pot motivar una activitat de plàstica molt engrescadora. Primer observarem atentament el perfil de les cares de la portada i de les pàgines 3, 5, 11, 19 i 21, on es mostren diferents estats d'ànim: alegria, sorpresa, amabilitat, concentració, por, esgotament i satisfacció.

S'han de fixar, sobretot, en els ulls, el nas i la boca. Cadascú reproduirà el perfil que més li agrade. Després, s'observaran els uns als altres de perfil i es dibuixaran expressant alegria i pena.

Seta no volia ser xiqueta, de Seve Calleja

Per a la presentació d'aquest llibre utilitzarem un gran paquet de regal, que contindrà un sobre amb un missatge de Seta, un paquetet amb robeta de nines i un sobre de cartolina amb el llibre.

El primer que destaparem serà el paquet amb la robeta de les nines i preguntarem qui el deu haver enviat, per a què, des de quin lloc, etc. A continuació llegirem el missatge, que dirà així:

No, no, no i no! No vull ser xiqueta, no!
Estava farta de pentinats,
llacets, perfums i empolvats.
Tanta robeta i tanta fotografia
em provocaren rebel·lia.
Voleu saber que vaig fer un dia?
Jo, de vosaltres, ho llegiria!
Llepadetes,

Seta

Abans de la lectura serà el moment d'elaborar hipòtesis fantàstiques sobre qui deu ser aquesta Seta. Deu ser un rovelló? Potser és una xiqueta que no vol ser-ho? Per què estava farta de tantes atencions? Què se li degué ocórrer fer un dia? Per què s'acomiada amb llepadetes i no amb besets? Què farieu vosaltres per a rebel·lar-vos? De què esteu farts?

Després obrirem el sobre on està el llibre. Observarem la il·lustració de la portada i sabrem què és el que realment volia ser Seta.

Tot seguit, llegirem la història i encetarem un debat sobre el comportament dels humans amb els animals. És convenient tractar els animals com si foren humans? Per contra, a alguna xiqueta li agradaria que la tractaren com si fóra una gosseta?

Després de la lectura

DIÀLEGS CANINS. Provarem de posar-nos en la pell de Seta i el seu amic Cucut, utilitzant el seu llenguatge per a comunicar-se els problemes, els sentiments, etc. De quina manera devien lladrar per a dir-se, per exemple, «Que farta que estic!», «Quina alegria tinc de veure't!», «Quin avorriment!».

ARTISTES DE CARRER. Imaginem quines cançons devia cantar el *punky* al carrer. Podríem començar per «Jo sóc un artista que ha vingut de París». Aquesta és una cançó en la qual s'estableix un diàleg entre el qui fa d'artista i els altres.

La cançó diu així:

ARTISTA: Jo sóc un artista que ha vingut de París.

TOTS: Tu ets un artista que ha vingut de París.

ARTISTA: I sé tocar molt bé.

TOTS: I nosaltres també.

ARTISTA: Toque la guitarra: ram, ram ram... (3 bis), (mimant l'acció de tocar la guitarra tots al mateix temps).

ARTISTA: Toque el tambor.

El meu iaio és una gata, de Fina Casalderrey

Per a despertar l'interés per aquest llibre arribarà un paquet de regal on hi haurà un sobre amb una carta, unes cintes de colors i el llibre embolicat amb un paper bonic.

Obrirem la carta, que dirà així:

Hola amiguetes i amiguets:
Com que sou molt espavilats,
de segur que sabeu jugar a gats.
Si tots jugueu bé,
aquest regalet us faré
D'acord? Voleu jugar?
Doncs ja us podeu preparar.
Besets amb picoretetes de bigots,

Marci

Per a jugar-hi, es formaran tres grups amb l'alumnat de la classe: els qui vulguen ser pares, mares i fillets o filletes. A cada grup li posarem un distintiu (per exemple: un llacet al coll, uns bigots, una corda que farà de cua, unes orelles, etc).

Quan els tres grups estiguen preparats començarà a sonar una música i tots els gats eixiran a passejar. Aniran miolant i buscaran formar una família completa: pare, mare i fills (seria convenient que s'hi formaren un màxim de cinc famílies).

Quan cada família estiga formada, buscarà un lloc que es convertirà en el seu territori. Allí buscaran una posa adequada per a fer-se una foto (real o imaginària).

A continuació, cada família farà una xicoteta dramatització. Representarà una escena quotidiana en la vida dels gats: l'hora de menjar, de jugar, d'anar a dormir, d'endregar-se...

Podem enriquir la proposta del joc mostrant diferents tipus de relació entre els membres de la família: d'indiferència, d'agressivitat, d'autoritarisme, d'amabilitat, d'afecte... Després d'observar les diverses formes de comportament i de valorar l'alegria que dona ser amable i afectuós, el mestre o mestra oferirà

el paquet regal i presentarà el llibre.

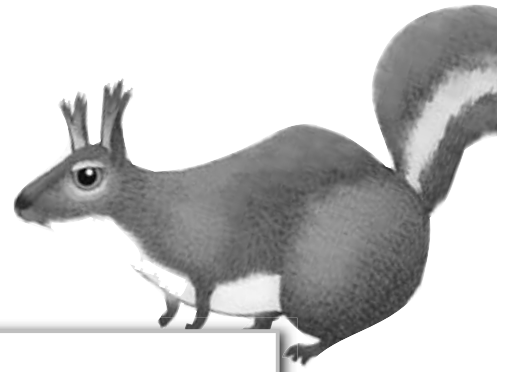
Tot seguit, llegirà la història de Marciana, la protagonista de la narració.

Després de la lectura:

ELS ANIVERSARIS. El fet que Marciana ens parle del dia en què va nèixer es pot aprofitar per a recordar el dia de l'aniversari de les xiquetes i els xiquets de la classe.

Realitzarem una activitat col·lectiva d'expressió plàstica: un tren-mural de cartolina de colors per a penjar-lo a la paret. El tren tindrà dotze vagons. En cada vagó posarem el nom d'un mes de l'any i enganxarem les fotos de les persones que van nèixer eixe mes, i davall de la foto escriurem el nom de la persona i el dia.

Es pot completar la informació amb una activitat individual que implicarà la família i es farà a casa: el carnet anomenat «El dia que vaig nèixer». En aquest carnet pot aparèixer la informació següent:

<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">foto</div>	ESTACIÓ DE L'ANY: _____
NOM: _____	HORA DEL DIA: _____
COGNOMS: _____ _____	ORATGE QUE FEIA: _____
DATA DE NAIXEMENT: _____	VAIG PESAR: _____
DIA: ____ MES: _____	MESURAVA: _____
ANY: _____	

ELS NOSTRES IAIOS I IAIES. Cadascú parlarà de les qualitats dels seus iaios o iaies. Confeccionarem un mural amb fotos o dibuixos dels iaios i iaies de la classe.

UNA VESPRADA DE CONTES. Convidarem els iaies una vesprada que vinguen a la classe i els contarem la història del iaio de Marciana. Ells ens poden contar altres contes.

Les mines del rei Xang Pih Nyo, de Miquel DescLOT

Presentarem aquest llibre a partir d'un objecte significatiu del conte i un missatge que aniran, juntament amb el llibre, dins d'una caixa embolicada en un paper de regal.

El primer que traurem serà el paquetet on anirà l'objecte i el passarem perquè els xiquets el toquen, l'oloren, el sospesen i tracten d'endevinar de què es tracta. Quan el destapem veurem que és una gometa blava per a fer-se una cua amb els cabells. Aquesta goma, explicarem, ve de molt lluny, de la Xina! És una de les que portaven els xinesos que treballen dins una mina.

A continuació, destaparem el missatge, i l'hauran de completar amb paraules que rimen per a formar redolins i desxifrar el significat. Dirà:

El rei Xang Pih Nyo
tenia unes mines de (carbó).
La cara s'enmascarava
de la pols que (arreplegava).
Pareixia un tonellet
sempre negre i (groguet).
Però el temps va passar
i el negoci va (canviar).
No us ho puc bé explicar
perquè només sé (lladrar).
El gosset pequinés.

«Un gosset pequinés? Què vol dir pequinés? Deu ser de Pequín? On està Pequín?» A partir de preguntes com aquestes crearem el clima adient per a motivar la lectura del llibre. Després de llegir-lo, mostrarem les il·lustracions de les pàgines on apareixen els treballadors de la mina amb les seues cues.

Després de la lectura

BUSCAR ALTERNATIVES. Comentarem la importància de saber buscar alternatives quan sorgeixen problemes, igual que passa en la història. Es reflexionarà sobre possibles actuacions alternatives a les que es donen normalment davant de situacions problemàtiques que tenen lloc de vegades a l'escola o a casa.

TALLER DE VESTUARI. A partir de les il·lustracions del llibre podem muntar un taller de vestuari confeccionat amb paper de seda de colors: barrets, casaques com la del primer ministre, etc.

COREOGRAFIA DE LA MINA DE XANG PIH NYO. Inspirant-se en les pàgines dos i quatre del llibre on es veuen els súbdits treballant a la mina, podem muntar una escenografia mentre van recitant aquest text:

*Corre, corre, que t'agarre,
corre, corre amb el carbó.
Corre, corre, ja estem fora
de la mina de Xang Pih Nyo.*

La coreografia pot ser de creació col·lectiva. Entre tots pensarem quin tipus de moviment farien per a treballar. Per exemple, poden girar a la dreta, estirar els braços, mirar al front, fer dos passos, etc.

Aquesta coreografia podria substituir-se per un tren on cadascú posarà les mans sobre els muscles de la persona de davant. A un senyal, el tren es posa en marxa i van recitant el text anterior al ritme que porte el tren cada vegada. La persona que va davant fa de locomotora, i pot marcar ritmes diferents per a donar més o menys velocitat al tren i a les paraules.

La decisió de Valeri, de Xabier P. Docampo

Animarem la lectura d'aquest llibre amb un missatge en el qual es proposarà buscar la solució a una endevinalla. Aquesta farà referència a un objecte significatiu de la història (un acordió).

El missatge dirà:

Tots pensaven que Valeri
havia perdut el senderi.
No podia creure la gent
que ell anara a contracorrent.
Ell va deixar casa i cassoles
més content que unes pasqüetes.
Va eixir del mercat més feliç
que si s'haguera menjat un pastís.
Voleu saber per què?,
si l'endevinalla encerteu,
una bona idea ja tindreu.

Endevinalla:

Ballar al mig de la plaça
–amb manxa de ferrer
i dits de rellotger–
és el que fa amb més traça.

(Si heu trobat la solució, sabreu que és un acordió).

L'endevinalla és del llibre *Més música, mestre!*,
de Miquel Desclot.

Aleshores preguntarem qui deu ser Valeri, què vol dir l'expressió «perdre el senderi», quin es el significat d'anar «contracorrent», per què devia estar feliç, com és un acordió, com es toca, etc.

A continuació, destaparem el sobre on està el llibre. Observarem els personatges de la portada i llegirem el títol per acabar d'elaborar la hipòtesi de quina deu ser la història que conta el llibre.

Tot seguit començarem la lectura.

Després de la lectura:

AUDICIONS MUSICALS. Escoltarem algunes melodies interpretades per un acordió i també d'altres peces musicals que omplin l'ànima de goig, com li passava a Valeri quan escoltava la música, per exemple, Mozart, Kitaro, fragments de les millors òperes, etc.

UN BURRET FAMÓS: PLATERO. Podem relacionar el burret de Valeri amb un avantpasat seu anomenat Platero i donar a conèixer alguns fragments d'aquesta obra literària de J. R. Jiménez, on es descriuen, amb molta tendresa, les qualitats d'aquest personatge.

RECREACIÓ MUSICAL. Amb la melodia de la cançó de Nadal «A Betlem me'n vull anar» podem inventar una lletra que faci referència al mercat on anava Valeri i als animals que hi podríem comprar.

Exemple:

*Al mercat me'n vull anar
i un burret m'he de comprar.
Ia! Farà el meu burret.
Xiriví-xirivà, si voleu venir,
al mercat me'n vaig!*

(i un gosset, un gatet, un porquet, un canari...)

La fugida del mar, d'Agustín Fernández Paz

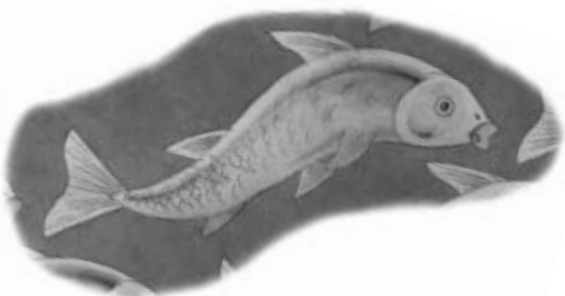
L'activitat prèvia a la lectura que plantejarem per a l'animació serà posar a prova la capacitat d'observació dels menuts, per a poder avançar hipòtesis sobre l'argument i el títol del llibre.

Quan arribe la caixa sorpresa, apareixerà el llibre amb el títol tapat i acompanyat d'un sobre gran de colors que contindrà el missatge següent:

En un poble va passar
una història espectacular!
Raquel la boca va obrir
i un gran crit li'n va eixir.
Andreu va donar explicacions
de la vida dels salmons.
Si més coses voleu saber,
el llibre està al vostre poder.
La pàgina 9 haureu d'observar
i amb la portada comparar.
Vinga, tots a pensar!

Una gavina particular

A continuació, proposarem una pluja d'idees sobre coses que podrien passar que mereixen l'adjectiu «espectacular», si el crit de Raquel devia ser d'alegria o de por, qui devia ser aquest Andreu que sabia coses dels salmons, etc. Després d'observar les pàgines esmentades i comentar les diferències, llegirem el llibre.

Després de la lectura:

LA MAR ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ. Es pot proposar una activitat que implicarà les famílies, que consistirà a arrebregar notícies de la premsa, la ràdio o la televisió que parlen de la mar: viatges de vacances, creuers, problemes de contaminació, de pesca, la meteorologia, descobriments científics, etc. Amb tot això farem un gran mural.

QUADRES DE MAR. El mar ha estat un tema molt present en la pintura. A València tenim artistes importants, com ara Sorolla, que han pintat quadres famosos. Podem donar-los a conèixer i observar els personatges que hi apareixen, la manera com van vestits, les escenes que representen, els colors utilitzats, etc. Després poden fer reproduccions d'eixos quadres i confeccionar un llibre d'art.

POETES QUE PARLEN DE LA MAR. Farem un recull de poesies de poetes famosos que s'inspiraren en la mar per a escriure els seus poemes. Després, en memoritzarem alguna per a fer un recital poètic.

La narradora del desert, de Josep A. Fluixà

Per a animar a la lectura d'aquest llibre farem arribar un gran paquet de regal. Després d'observar-ne la forma, de sospesar-lo i olorar-lo per a imaginar de què es tracta, destaparem el paquet i apareixeran dos objectes: un coixí de colors i un cresol (també pot aprofitar un ciri). També hi haurà un sobre amb una carta i, al fons, el llibre embolicat.

Ens preguntarem quina relació pot haver-hi entre el coixí i el cresol. Per a què es feien servir abans i ara, de què pot anar la història, etc. A continuació, obrirem el sobre amb la carta que dirà:

Benvolguts xiquets i xiquetes:

La guerra és la culpable
que es buidara el poble.
Tots fugiren cap a la mar
per a poder viure i menjar.
La meua estimada Amira
també se'n va anar un dia.
Ja no podré escoltar-la més,
ni acudits, ni contes, ni res.
Ha fugit d'aquest desert,
i això que us dic és ben cert.
Jo m'he quedat ací al solet
perquè no m'agrada gens el fred.

Silvana, la sargantana

PD: El coixí i el cresol, els gastava Amira en amagar-se el sol.

Tot seguit llegirem la història de la narradora d'aquell desert.

Després de la lectura:

EL CAPVESPRE A LA CABANYA. Després d'escoltar la història farem un exercici de memòria col·lectiva i intentarem recrear l'ambient de la cabanya d'Amira al capvespre. Baixarem les persianes, seurem a terra, encendrem el cressol o el ciri i, entre tots, recordarem la història que acabem d'escoltar de la manera més fidel possible.

VEUS I OMBRES. Així com el cressol d'Amira projectava ombres sobre la paret, nosaltres, amb un flexo o una llanterna i un llençol blanc podem muntar un teatre d'ombres. Farem passar persones, objectes, figures fetes amb les mans o siluetes retallades en cartó, que improvisaran diàlegs.

DEMÀ SERÀS AMIRA. Imaginem que Amira utilitzava un coixí, semblant al que ha arribat a classe, per a contar contes. Per tant, cada dia el nostre coixí passarà d'unes mans a unes altres. A qui li toque el coixí sabrà que l'endemà haurà de seure sobre ell i narrar una història real o imaginada. La nit abans assajarà la narració a casa, amb la família.

ELS COLORS DEL CAPVESPRE. Aquesta serà una activitat per a dur a terme acompanyats d'algun familiar, ja que es tracta d'observar un capvespre i pintar-lo amb els colors i les tonalitats corresponents.

Un fantasma amb problemes, de Laura Gallego

En el cas d'aquest llibre, intentarem crear un clima d'intriga fent arribar un paquet que portarà una gran etiqueta amb la paraula FRÀGIL. Després d'explicar el significat de la paraula, posarem en marxa la imaginació i intentarem endevinar-ne el contingut. Quan el destapem, trobarem, amb grans expressions de sorpresa, un pot de vidre transparent que contindrà una aranya negra de plàstic. Ens preguntarem qui deu haver enviat allò, des de quin lloc, per què, etc. Després, descobrirem a la base del pot un sobret amb un missatge que dirà:

Sóc una pobra aranya
que vivia en casa estranya.
Tan sols veia, de vegades,
algunes rates penades.
Després em vaig mudar al castell
per estar més a prop d'ELL.
Des que es va enamorar,
ja sap, fins i tot, llavar!
Aquest amor fantasmal
va tindre un bonic final.
No espereu a demà,
llegiu el llibre ja!

L'aranya de la muntanya

Després de llegir el missatge, farem un col·loqui sobre el seu contingut i anticiparem idees sobre l'argument del llibre, el qual llegirem a continuació.

Després de la lectura:

CARTA D'INVITACIÓ. Així com el fantasma del llibre rep una carta, a classe podem redactar una carta d'invitació, a persones del barri o del poble, per a participar en l'hora del conte a l'escola. Podria anar signada per «L'associació d'alumnes enamorats dels contes i les històries fantàstiques» o altres similars que es proposen a la classe.

Per a les persones que accepten, podem confeccionar un diploma original que agraisca la seua participació al nostre festival particular de narració oral.

OFICIS DE NIT. Els fantasmes ixen de nit i també moltes persones treballen de nit. Pensarem en oficis reals i imaginaris de la nit i en farem un llistat: forners, metges de guardia, xofers, fematers, comptadors d'estrelles, pintors de núvols, etc. Després, farem un joc de mímica. Cadascú representarà un ofici mímicament i els altres l'hauran d'endevinar.

–*Dramatització: Ogres i fantasmes.* Es faran dos grups a la classe, un grup seran els ogres i l'altre els fantasmes. Després, es faran parelles formades per un ogre i un fantasma. Inventaran diferents tipus de cada espècie i la forma d'amenaçar o fer por.

El fantasma del conte va dir a l'ogre grunyidor: *Sóc el fantasma de la torrassa, que a este ogre se l'empassa!*

Podem inventar amenaces semblants:

–*Sóc el fantasma del terrat i et menjaré cru o torrat!*

–*Sóc el fantasma de l'armari i et menjaré com a un canari.*

–*Sóc el fantasma de Vinaròs i et menjaré d'un mos.*

Els ogres també inventaran la seua rèplica, com, per exemple:

–*Avui vull per a sopar aquest fantasma particular.*

–*Sóc un ogre encollit i et tragaré d'un xuplit*

–*Com que sóc un ogre xicotet, sols et pegaré un mosset.*

En un port de mar, de Gabriel Janer Manila

Dins d'una caixa embolicada amb paper de regal hi haurà una carta acompanyant el llibre, dins d'un sobre gran. També hi haurà un paquet embolicat que haurà de passar per totes les mans perquè el toquen, l'oloren, el sospesen o el sachsen per a intentar endevinar de què es tracta. Després d'haver explicat les seues idees, obrirem el paquet i apareixerà una sabata vella, similar a la de la il·lustració de la portada (si no en trobeu, podeu posar dins del paquet una caragola de mar). Aleshores plantejarem algunes preguntes com: per què deu estar ací aquesta sabata? A qui pertanyia? D'on deu haver vingut?... Després obrirem el sobre i llegirem la carta.

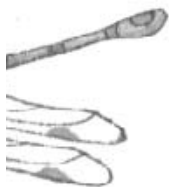
La carta pot dir:

Hola amiguets i amiguetes!
Aquesta història va començar
a la vora de la mar.
Descobrirem que és molt divertit
dir allò que se t'ha acudit.
Escolteu amb atenció
imaginant el que us dic jo.
La sabata de la inspiració

És a dir, que la sabata que ha arribat pertany a alguna història que te alguna cosa a veure amb la imaginació, amb un joc divertit, amb la mar... per tant, ja podem traure el llibre i observar la il·lustració de la portada per anar avançant hipòtesis sobre l'argument. Finalment, llegirem el llibre.

Després de la lectura:

PASSA-LA! Podem encetar un joc que consistirà a passar la sabata dels uns als altres. Quan a una persona li arribe la sabata

haurà de quedar-se quieta, tancar els ulls, arrimar-se-la a l'orella i imaginar que li diu alguna cosa que haurà de repetir en veu alta per a tots. La sabata pot contar d'on ve, què és el que ha vist al fons de la mar, on vivia abans d'entrar-hi, qui era el seu amo, pot cantar una cançó, pot fer algun comentari sobre la classe on ha arribat, etc.

LA FADA DELS DESITJOS. Els protagonistes del llibre tenien desitjos i fantasies. Berta, per exemple, volia arribar a tocar la lluna... Nosaltres podem proposar el joc de la fada dels desitjos. La persona que farà de fada portarà una vareta màgica i a qui toque expressarà el seu desig dient en veu alta: «A mi m'agradaria...». Després, cadascú farà el dibuix corresponent al seu desig i es confeccionarà un llibre, enquadrant tots els dibuixos, titulat «Els nostres desitjos».

CONTES DE MAR. Proposarem buscar llibres i persones que ens narren oralment (els haurem de gravar): contes de sirenes, rondalles sobre la mar, històries de pirates, etc. Farem una exposició amb els llibres i les gravacions, ambientada amb objectes relacionats amb la mar i fotos nostres en la platja. Cada dia podem llegir o escoltar una de les històries de l'exposició

HISTÒRIES DE PEUS. Podem muntar un teatre de titelles i fer una dramatització on les protagonistes seran les sabates que porten als peus en eixe moment: sandàlies, botes, esportives, etc. Es poden fer grups de tres persones, i quan li toque actuar a cada grup, es llevaran la sabata d'un peu. Aleshores, apareixeran en escena tres sabates i improvisaran un diàleg. Poden parlar del que xafen cada dia, del tracte que els dóna el seu amo/a, del que més els molesta o més els agrada, de l'hora del dia que prefereixen, de la neteja, de quin tipus de sabata preferirien ser, etc.

Que bona!, de Juan Kruz Igerabide

Per a introduir i motivar la lectura d'aquest llibre podem fer arribar dins d'una caixa sorpresa un saquet de tela ple d'arròs, una carta i el llibre embolicat. En obrir la caixa, traurem primer el saquet de tela perquè el manipulen i tracten d'endevinar què és.

A continuació, obrirem el sobre i llegirem la carta:

Hola, amigues i amics,
ma mare era menudeta
i guisava molt d'arròs.
Mon pare era un gegantot.
però tan suau com un ós.
Es volien un muntó
i per això vaig nàixer jo.
Cadascú és d'un color
i fem molt bona olor!
Quan la meua història llegireu
de segur que us entusiasmareu.
Ja m'ho direu!
Una abraçadeta,

Solet de Capvespre

PD: Ens agradaria que ens enviàreu receptes d'arròs típiques de València.

Abans de traure el llibre comentarem el contingut de la carta. De quina classe de família es deu tractar? Per què deuen fer tan bona olor? Com és que cadascú és d'un color?

A continuació, llegirem el llibre.

Després de la lectura:

FAMÍLIES DE COLORS. A partir de la família del conte podem motivar una activitat plàstica d'experimentació mesclant colors i produint-ne d'altres.

Amb pintura de dits, cadascú triarà dos colors i els mesclarà per a veure quin n'és el color resultant. Després, dibuixarà famílies de colors semblants a la del llibre, com per exemple, el pare groc i la mare blava donaran fillets verds. Amb totes les famílies tricolors farem un gran mural de la diversitat.

MMM, QUE BONS! La protagonista de la història tenia la pell de color taronja i feia oloreta de taronja. De la mateixa manera, nosaltres associarem els colors resultants de les nostres famílies a productes del mateix color que facen bona oloreta i, si és possible, portarem eixos productes a classe per a olorar-ne la flaire. Exemples: llima, mimosa, espígol, romer, roses de diferents colors, herba-sana, etc.

LLIBRE D'ARROSSOS. Demanarem explícitament la col·laboració de les famílies per a elaborar un llibre de receptes de cuina sobre diferents maneres de guisar l'arròs. Donarem a tots el mateix guió. Exemple: nom del plat, ingredients, preparació, nom del cuiner o cuinera que ens la proporciona i la comarca de la qual n'és especialiat, si és el cas i, si és possible, una foto.

JOCS DE LENGUATGE. En el llibre apareixen comparacions com «xicoteta com una tassetta de porcellana», «lleig com un olnitol·linc», «guapo com un ós panda». Nosaltres inventarem una històrieta divertida on també apareguen comparacions.

Un pot de caramels, d'Enric Lluch

Motivarem la lectura d'aquest llibre enviant un sobre gegant, fet amb cartolina de color, on anirà el llibre embolicat amb paper de color i un altre sobre amb una carta. Amb molta emoció, suposarem que es deu tractar d'alguna cosa bonica o important que ha merescut aquest sobre magnífic.

Traurem primer la carta, i quan comencem a llegir-la veurem que conté una endevinalla, per tant caldrà fer una pausa i fins que no l'endevinen no podrem seguir llegint.

Dirà això:

Hola, amiguetes i amiguets,
us propose una endevinalla
i si no l'encerteu,
la història no sabreu.
Aquesta és:
Tots estem molt bons i dolcets.
agradem a grans i xiquets.
...qui som? (els caramels)
Molt bé. Ara heu de saber que...
Estic content i satisfet
del regal que ma tia m'ha fet.
Gràcies al meu regal
tot em va fenomenal!
Sempre es fa realitat
allò que han anunciat!
Estic tan emocionat!
No perdeu més el temps
i llegiu el llibre corrents.
Besets dolcets,

Carles

Després de la lectura:

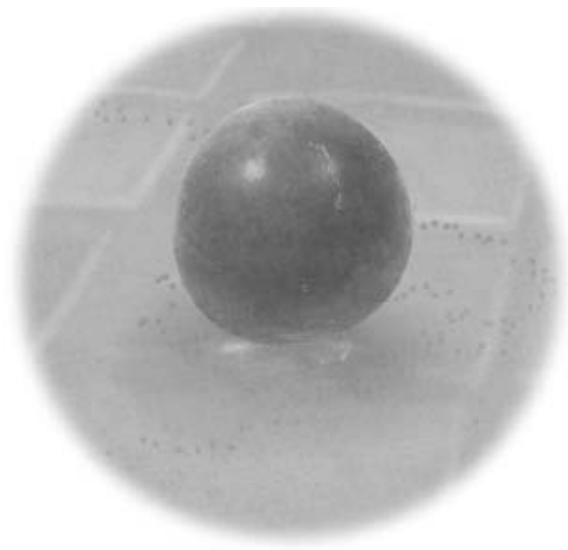
BESOS DE CAMEL. Farem una roda, i cadascú ha de fer, a qui tinga a la seua esquerra i a la seua dreta, un bes dolcet com un caramel de... (cadascú dirà el tipus de caramel que més li agrada). A un senyal, tots canvien de lloc i es repeteix la mateixa acció, tots simultàniament.

Després inventarem altres maneres de besar-se o mostrar-se afecte posant en contacte diferents parts del cos: el nas, l'orella, el cul, la panxa, el muscle, etc.

CAMELS MISSATGERS. Podem comprar caramels i adjuntar-los un embolcall nou amb un missatge, semblant als del llibre o més senzillats, amb paraules boniques, «floretes», etc.

ESTÀTUES. Marc, un dels companys de Carles, tenia els cabells com tatxes. Nosaltres observarem els diferents tipus de cabells de la classe i farem diversos grups: els qui tinguen els cabells molt curts, els de cabells llargs, els de cabells arrissats, els de cabells rossos, etc.

Cada grup haurà de fer una estàtua col·lectiva o monument al tipus de cabell que porte aquest grup. Després, farem un reportatge fotogràfic de les estàtues.

L'ombra de Laura, de Vicente Muñoz Puelles

Per a animar a la lectura d'aquest llibre arribarà una mena de pergamí de cartolina negra nugat amb una cinta blanca i una caixeta sorpresa amb una etiqueta que indicarà MOLT FRÀGIL. Dins la caixa hi haurà una llanterna o un flexo amb el llibre.

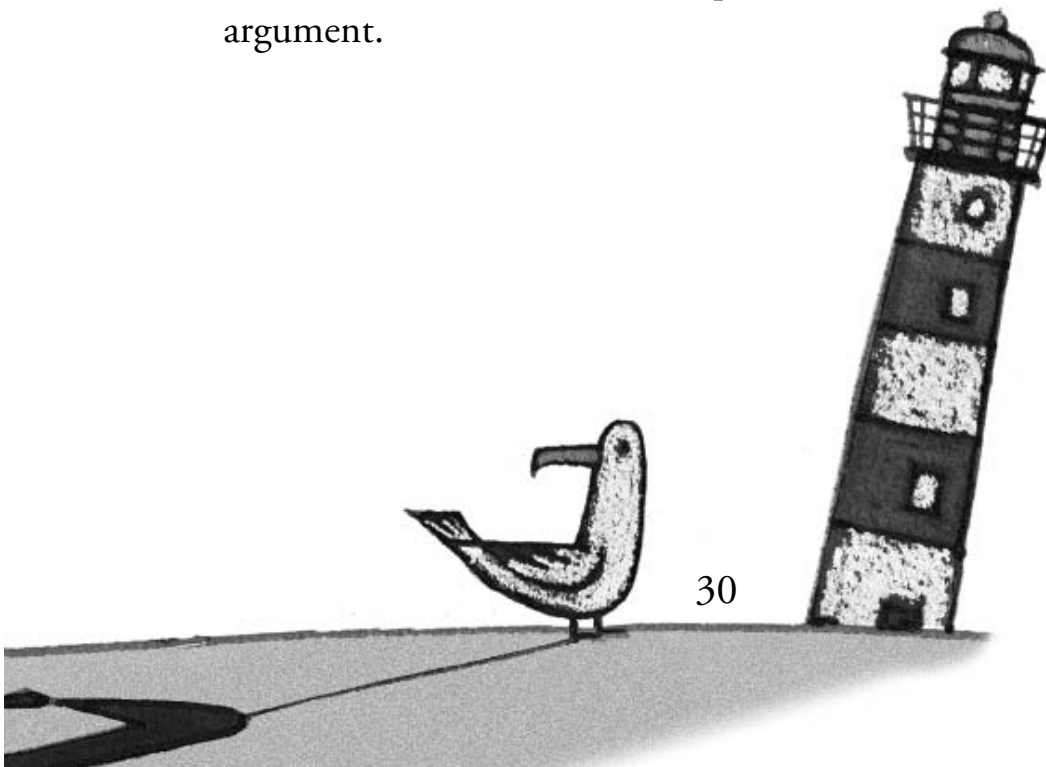
Obrirem, en primer lloc, el pergamí de cartolina negra o descobrirem una inscripció que serà una endevinalla. Dirà:

Ella sempre t'acompanya
i canvia igual que tu,
ni la notes, ni t'estranya
que no la perda ningú.

Si no et fa por la foscor
i jugues amb ella de nit,
ho passaràs d'allò millor
quan estigues al teu llit.

Per ajudar-los a endevinar que es tracta de l'ombra, ho relacionarem amb la llanterna o el flexo. Quins efectes de llum i ombra produeixen, quina utilització lúdica podem donar-los, etc.

Després, traurem el llibre, i abans de llegir-lo han d'observar atentament la il·lustració de la portada i elucubrar sobre el seu argument.

Després de la lectura:

UN ZOOLÒGIC PARTICULAR. A la protagonista del llibre li agraden molt les ombres d'animals. Nosaltres farem siluetes d'animals retallades sobre cartolina negra i confeccionarem un gran mural on agruparem els animals per famílies, com en els zoològics.

ENDEVINA, ENDEVINETA DE QUI ÉS AQUESTA OMBRETA. Al pati o a la classe podem aprofitar la llum del sol per a observar i experimentar amb les ombres de cadascú fent moviments diferents. Després, jugarem a endevinar a qui pertany una ombra. Planterem el joc de la manera següent: dos alumnes eixiran de la classe i mentrestant, dins de la classe, marcarem a terra o sobre el paper continu el perfil de l'ombra d'un xiquet o xiqueta de la classe. A continuació, farem entrar els qui estaven fora, els quals hauran d'endevinar a qui pertany l'ombra dibuixada.

TEATRE D'OMBRES. Amb l'ajuda de la llanterna i una tela blanca podem muntar un teatre d'ombres i improvisar escenes i diàlegs entre els personatges o objectes que hi fem aparéixer.

La bruixa desdentada, de Joles Sennell

El dia de la presentació d'aquest llibre, per a despertar l'interés dels menuts i motivar-ne la lectura, podem fer arribar una granera de palma i un paquet sorpresa. Dins del paquet hi haurà el llibre embolicat i una mostra de melmelades variades amb un missatge.

Abans de llegir el missatge ens preguntarem per a què deu ser la granera, qui la deu haver enviada, si és el model de granera que es gasta a casa per a netejar, etc. Tot seguit, farem una degustació de les melmelades i després obrirem el sobre per a llegir el missatge següent:

Si haguera volat com toca,
no hauria caigut Trinxarota.
Per anar massa corrents
va perdre totes les dents.
Però ara s'ha associat
i un negoci ha muntat
De què?..
En el llibre ho contaré.

Amb tot això podran fer-se una idea de l'argument del llibre, el qual llegirem a continuació i contrastarem amb les idees prèvies.

Després de la lectura:

MENÚS PER A PERSONES DESDENTADES. Quan es va quedar sense dents, la pobra bruixa no sabia quines coses cuinar per a poder menjar. Nosaltres pensarem plats que es podrien preparar perquè les persones que han perdut les dents o estan desdentades puguin alimentar-se. Podem fer un llibre de receptes de diferents tipus de flams, de mermelades, de purés, etc.

L'APARADOR DE LA CONFITERIA. Imaginarem quins productes hi devia haver a l'aparador de la Confiteria la Raríssima. Els dibuixarem i els pintarem sobre una cartolina blanca. Després, els retallarem i els apegarem sobre un paper continu que representarà l'aparador de la confiteria.

LA FESTA D'INAUGURACIÓ. Podem improvisar una dramatització on es represente la festa d'inauguració de la confiteria. Prèviament, s'acordarà qui farà de Trinxarota i les seues amigues, bruixes i bruixots, i qui farà de la fada Llepads i els seus convidats, fades i donyets. Podem elaborar algun element de vestuari que els caracteritze, com ara el barret de les bruixes, una perruca de llana, el barret de les fades, una vareta màgica, etc. Finalment, la festa podria acabar amb una dansa «raríssima», que seria la típica de la confiteria.

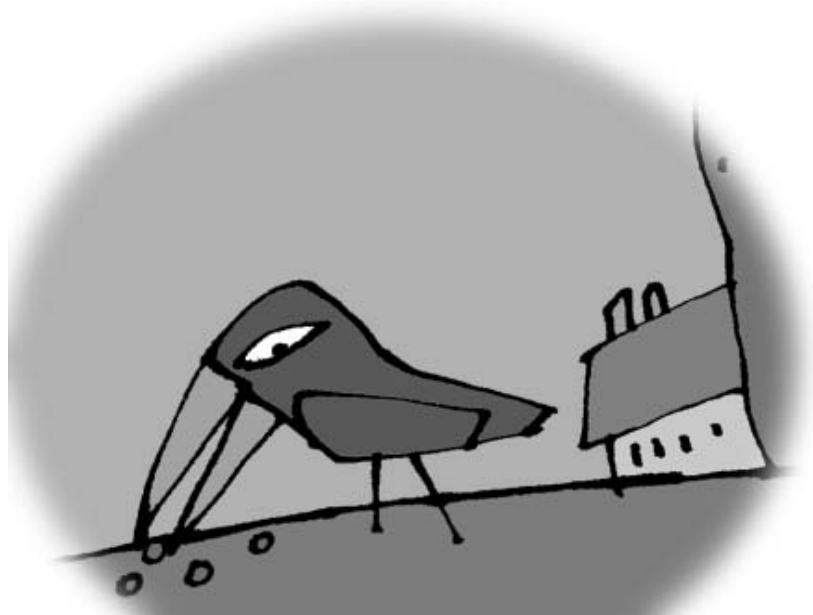

Una estàtua i dos artistes, de Patxi Zubizarreta

Abans de presentar aquest llibre, i per tal de crear un clima d'expectativa i de desig de llegir-lo, farem arribar un paquet xicotet molt ben embolicat que contindrà una caixeta o estoig de joieria amb una arracada com la del faquir i un nas de pallasso. Tot això anirà acompanyat d'una nota que dirà:

De dia ho tinc prohibit,
però camine de nit.
Els artistes de carrer
sempre em donen plaer.
Ha passat al meu voltant
una història apassionant.
Aquest nas va ser
del que jo ara mateix us dic.
Ah! Guardeu-me el secret
del que us conte en el llibret.

El Caminant

Després de la lectura:

'CLOWNS'. Podem realitzar una activitat d'expressió corporal i mímica típica dels *clowns*. Utilitzarem el nas del pallaso com a element màgic i transformador. En el moment que una persona es pose el nas es convertirà en pallaso i haurà de caminar, gesticular i parlar com ells. Podem aprendre diferents maneres d'actuar recorrent a vídeos o pel·lícules on apareguen pallasos.

ESTÀTUES FAMOSES. Així com el Caminant és una estàtua famosa que es troba en un carrer cèntric de la ciutat de Vitòria, a la nostra ciutat i en altres també n'hi ha.

Podem confeccionar un gran mural amb fotos o reproduccions d'estàtues i monuments famosos de ciutats importants.

ESTÀTUES I ARTISTES. Podem plantejar un joc anomenat «Estàtues i artistes». Farem dos grups a la classe. Els membres d'un grup seran estàtues (cadascú triarà quina classe d'estàtua vol ser) i els de l'altre grup seran diferents tipus d'artistes de carrer. Les estàtues no poden manejar-se gens, tan sols respirar. Els artistes actuaran en funció del personatge que representen. Tot això passarà en un espai que haurem acordat prèviament: una plaça, un parc, una platja, etc.

A un senyal, canviaran de rol, els qui han fet d'estàtues faran d'artistes i els artistes seran estàtues.

Propostes didàctiques referides als llibres
de «Maleta Màgica» (ISBN: 84-9824-022-0)

© Edicions Bromera, S.L.
Polígon Industrial 1 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Anna Ballester, 2006
Dibuixos extrets dels llibres
de la col·lecció «Maleta Màgica»